

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Вивчення сучасної практики музейної справи свідчить про постійне зростання ролі музеїв у системі освіти, науки і культури, їх вплив на виховання молоді. А підхід до музею як до моделі багатовимірного світу викликає необхідність існування музейної педагогіки. Ці та інші аспекти роблять нашу тему актуальною.

Метою ж нашої статі є знаходження саме тих факторів, які розкривають виховний потенціал музейної педагогіки. Також визначити, наскільки вона популярна в сьогоденні та які її перспективи на майбутнє.

Розглядаючи інтерактивність як основний методологічний прийом у роботі сучасного музею, коли він перестає бути тільки сховищем, а стає живим організмом у процесі пізнання, можемо виокремити перед освітою нові завдання:

- розширення сфери освіти через залучення до музейної педагогіки;
- гармонізація розвитку творчої особистості;
- формування національної ідеології;
- збереження традицій, повернення до споконвічних духовних цінностей;
- формування розуміння взаємозв'язку історичних епох і своєї причетності до нового часу, іншої культури посереднього спілкування з пам'ятками історії та культури;
- формування здатності до відтворення образу відповідної епохи на основі спілкування з культурною спадщиною, художнє сприйняття дійсності;
- розвиток здатності до естетичного споглядання, співпереживання;
- виявлення творчих здібностей дітей;
- створення умов для творчого спілкування та співробітництва;
- патріотичне виховання громадян своєї Вітчизни та ін.

Так, аналізуючи завдання музейної педагогіки, бачимо, що в деякій мірі можна вважати музейну педагогіку наукою, що синтезує елементи педагогіки та музеєзнавства. Вона одночасно є частиною музеєзнавства і відноситься до галузей педагогічних наук. Музейна педагогіка – це суспільно-наукова спеціальна дисципліна, яка вивчає зміст і принципи, а також методи, специфічного для музею процесу виховання та освіти.

Музей має велике значення у вихованні різних груп населення, особливо для дітей та молоді, зберігаючи історичну пам'ять, пропаганду національно-культурних традицій, морально-естетичне та історико-патріотичне виховання; розробляє механізм реалізації свого культурного потенціалу, визначає його можливості.

Особливу роль у забезпеченні духовного виховання відіграють історико-краєзнавчі музеї, вони покликані перетворити документи історії та зразки культурної діяльності в засіб інформаційно-логічного та емоційно-образного впливу, що допомагають молоді досягти вічні цінності людства.

Масова виховна та освітня робота музеїв, складаючи найважливіший елемент музейної комунікації, спрямована на формування гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, на її моральне, естетичне виховання, поглиблення інформованості, освіченості. При цьому, використовуючи різні форми музейної комунікації, музеї надають вплив на різні соціальні, вікові, професійні категорії населення.

К. Н. Бестужев-Рюмін дуже точно сказав про виховну роль музеїв: "Народ, який бажає бути великим народом, повинен знати свою історію, великий тільки той народ, який ясно усвідомлює своє історичне покликання. Музей – одне з наймогутніших засобів до досягнення народної самосвідомості" [1].

Одне з найголовніших завдань музею – виховання почуття гордості за своїх співгромадян, свою Батьківщину. Тому відвідувачі використовують можливість ознайомитися з досягненнями минулих поколінь. В експозиціях історичних музеїв вони мають

зможу дізнатися більше про своїх предків. Суспільство в даний час як ніколи зацікавлене в досягненні виховання патріотизму окремої особистості як необхідної умови прогресу цілої нації. Патріотизм (з грецької – patriots земляк, patris батьківщина, вітчизна) – любов до батьківщини. Це одне з найбільш глибоких почуттів, закріплених віками і тисячоліттями. Таким чином, через музей і надання ним фактів про предків, історію та традиції відбувається вплив на патріотичне виховання [1].

Сьогодні немає, практично, жодного музею, який би не будував свою діяльність переважно на основі екскурсій, оскільки саме екскурсія є однією з тих традиційних форм, з якої починалося становлення культурно-освітньої діяльності музею.

У науковий обіг поняття “екскурсія” увійшло в XIX ст. і закріпилося в освітньому середовищі переважно у зв'язку з реалізацією принципу наочності в навчанні.

Сьогодні екскурсія є однією з найбільш активних форм музейної діяльності. Це пояснюється, насамперед, тим, що музейній екскурсії притаманна найважливіша, визначальна її особливість – опора на музейний предмет, взаємодія з музейним предметом, використання його потенціалу в освоєнні культурної спадщини, впровадження знань про конкретні музейні експонати в комунікативному музейному процесі, що представляється одним з основоположних ознак музейної екскурсії. Саме ця властивість екскурсії визначає її музейний характер, що обумовлює найвищу ступінь її “музейності”, що дає право характеризувати музейну екскурсію як базову форму музейно-педагогічної діяльності в музеї.

Зміст екскурсійної діяльності, характер контактів музею з дітьми та підлітками, мотивація їх відвідування визначаються віковими та психологічними особливостями молодших, середніх школярів, підлітків.

В екскурсійній роботі з дітьми цього віку, так само, як і в роботі з дошкільнятами, найбільш результативна діалогова форма ведення екскурсії, широке використання дидактичних ігор, розвиваючих вправ, творчих завдань.

Чим старші діти, тим більше проявляється прагнення до самостійного освоєння музейного простору. У підлітків формується усвідомлена потреба в самоосвіті, розширенні кругозору, підвищенні своєї компетентності.

Т. В. Галкіна зазначає, що експозиції та програми, побудовані із застосуванням принципу інтерактивності, носять поліфункціональний характер, відкриваючи перед дітьми вільний простір вибору поведінки в музеї, детального вивчення експонатів, співучасті в програмі, співпраці з музейними педагогами, спілкування між собою.

Слід зауважити, щоб досягти бажаної мети виховання, найбільш ефективно діти сприймають інформацію тільки перші 15 - 20 хвилин, після чого відбувається спад уваги. Тому при тривалості екскурсії 40 - 45 хвилин її першу половину рекомендується зробити інформаційною, більш насиченою, тоді як у другу – внести елементи гри, творчої роботи дітей або рухової розрядки. Остання може бути пов'язана безпосередньо з оглядом експоната (екскурсовод пропонує дітям самим розглянути великогабаритний експонат – вони обходять його, нахиляються, присідають, заглядають всередину), це може стати своєрідною паузою в екскурсії. Надзвичайно важливо пам'ятати, що дітям дуже важко стояти на одному місці, тому час зупинки біля однієї вітрини не повинно бути дуже довгим: зазвичай це 1-3 хвилини [2].

Узагальнюючи сказане вище, можна зробити висновок про те, що екскурсійна робота музейної педагогіки з дітьми в музеї дозволяє вирішувати основні виховні завдання.

Таким чином, підводячи підсумок, можна констатувати, що виховними завданнями, властивими екскурсії будь-якого типу, є: формування пізнавальної активності, комунікативних навичок, емоційної культури і художнього смаку; виховання музейної культури (дотримання правил поведінки в музеї, дбайливе ставлення до музейного пам'ятника, повагу до праці музейних співробітників).

У сучасних умовах музеї переживають новий етап свого розвитку. Вони більш чітко визначають проблеми специфіки своєї роботи з освітніми установами, пов'язаними

з розвитком історичної науки; співпрацюють з державними та міжнародними організаціями. Значимим і актуальним є проведення розширення зв'язків з освітніми установами в плані їхньої співпраці у просвітницькій та науково-дослідній роботі. Сукупність інформації про різні сторони життя і діяльності окремої видатної особистості може бути основою змісту освіти та виховання. Виховуючи у школярів та студентів патріотичні почуття та національну гідність, доцільне ознайомлення їх з історією рідного краю за допомогою музею. Щодо перспектив розвитку музейної педагогіки, то, можна говорити, що вона не входить до переліку застарілих інститутів навчання, а навпаки, набуває розвитку в системі виховання. А музей, у свою чергу, стає невід'ємною частиною педагогічної науки.

Список використаної літератури

1. Воспитательный потенциал музейной экскурсии: теоретико-прикладные аспекты [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moluch.ru/conf/ped/archive/65/3161/>.
2. Образовательно-воспитательный потенциал музейной педагогики как средство духовно-нравственного воспитания подрастающего поколения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/18_NPM_2008/Pedagogica/34542.doc.htm.

Альона Яненко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО МАЙБУТНЬОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Молодь – головна рушійна сила сучасного світу. Вона перебуває в центрі міжнародних, соціальних, економічних і політичних подій. Завдяки високому інтелектуальному потенціалу, мобільності та гнучкості молоді люди мають можливість впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства, держави та світового співтовариства. Перспективним напрямком залучення молоді в суспільні процеси держави є гарантованість у робочому місці.

Основний вид діяльності, за допомогою якого людина досягає найважливіші життєві цілі – професійна. Якраз від її якості залежить повнота самореалізації особистості. Тому в сучасних умовах конкурентоспроможність фахівців на ринку праці визначається не тільки рівнем загальної та спеціальної підготовки, а й передбачає наявність таких якостей особистості, як відповідальність, висока мобільність, швидка адаптованість до змін тощо.

Самостійна трудова діяльність особистості – це, перш за все, творча діяльність, яка базується на достатньо розвинутих загальнотрудовах і спеціальних умінях. У практиці загальноосвітньої школи така підготовка швидше виняток, ніж правило, адже орієнтація учнівської молоді на відтворення певної суми знань, засвоєння умінь і навичок, без осмислення їх доцільності і важливості призводить до формування безініціативного виконавця інструкцій, вимог. Практично, школа породжувала покоління таких працівників, які виконували свою роботу лише за командами зверху [1].

Перехід нашого суспільства до ринкових відносин вимагає кардинальних змін у трудовому вихованні молоді. На перший план виступає така якість особистості, як самостійність. Важливою умовою підготовки учнівської молоді до вибору професії і трудової підготовки, для сучасних умов, безперечно, є педагогічні науки, які поєднують у собі різні види наукових напрямків [2].

Більшою чи меншою мірою освітня проблема підготовки молоді до трудової діяльності висвітлювалася в численних працях українських і зарубіжних учених: М. Горлача, В. Тереса, М. Тименка, О. Процишина, О. Шпака, Д. Л. Богиня, О. А. Грішнова, Е. М. Лі-